

«فرهیختگان» در گفت‌وگو با دانشجویان جهادگر باید‌ها و نیاید‌های احیای جهاد سازندگی پس از ۴ دهه را بررسی کرد

جنبش احیای جهاد

نیلوفر هوشمند
 روزنامه‌نگار
اوایل انقلاب بود که با ایده یکی از اساتید دانشگاه تهران، دانشجویان در قالب گروه‌های ۱۰ نفره برای خدمت‌رسانی به مناطق محروم کشور رفتند. این ایده آنقدر در بین دانشجویان محبوبیت پیدا کرد و نتیجه‌بخش بود که در دانشگاه‌های صنعتی شریف،

امیرکبیر، صنعتی اصفهان و شهید بهشتی هم جریان پیدا کرد و آنها هم به مناطق محروم در اقصی نقاط کشور برای خدمت‌رسانی و سازندگی رفتند. در اردیبهشت‌ماه سال ۵۸ دانشجویان بسیاری همچنان آماده اعزام به مناطق محروم بودند و با همفکری میان دانشگاه‌های کشور طرحی برای تشکیل یک سازمان منظم جهادی ارائه شد. شهید بهشتی این طرح را به اطلاع رهبر انقلاب رساند. در نهایت با فرمان امام خمینی (ره) در تاریخ ۲۷ خرداد سال ۱۳۵۸، این

سازمان تاسیس شد. در واقع هدف از تشکیل این نهاد بسیج امکانات و استعداد‌های مردم و دولت برای همکاری در امور تهیه و اجرای سریع طرح‌های سازندگی به توجیه و تاکید بر نیازهای روستاها و نقاط دورافتاده مملکت اعلام شد. این نهاد در سال ۱۳۶۲ به وزارت جهاد سازندگی تبدیل شد و خدمات بسیاری خصوصا در جنگ تحمیلی عراق علیه ایران انجام داد و این روند ادامه پیدا کرد تا اینکه در دوران دولت اصلاحات خاتمی با توجیه کوچک‌سازی دولت این وزارتخانه

در سال ۱۳۷۹ با وزارتخانه کشاورزی ادغام و به وزارت جهاد کشاورزی تبدیل شد. با ادغام این وزارتخانه، مقام‌معلم‌رهبری مسئولیت فعالیت‌های جهادی را به بسیج سازندگی واگذار کردند. بسیج سازندگی از سال ۷۹ با هدف آبادانی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی تشکیل شد و با فعالیت در اقصی نقاط کشور توانست روزبه‌روز گسترده‌تر و منسجم‌تر شود. این مسئولیت تاکنون برعهده بسیج سازندگی بوده است، تا اینکه رئیس‌جمهور دولت سیزدهم چندی پیش به احیای

جهاد سازندگی اشاره کرد. در پی قوت گرفتن زمزمه‌هایی مبنی بر تشکیل مجدد این سازمان با مسئولان گروه‌های جهادی و مسئول جهاد سازندگی بسیج دانشجویی به گفت‌وگو نشستیم. در این گفت‌وگو صادق مفرد مسئول جهاد سازندگی بسیج دانشجویی کشور، سجاد مردانه مسئول گروه جهادی گفتمان ناب و امیرمحمد امجدیان مسئول قرارگاه جهادی سردار حق‌بین و دبیر جامعه اسلامی دانشجویان دانشگاه گیلان، حاضر شده و به بیان مواضع خود پرداختند.

مسئول موقت قرارگاه بین بخشی سردار حق‌بین تاکید کرد

احیای جهاد سازندگی گامی مهم برای رسیدن به توسعه پایدار

امیرمحمد امجدیان، مسئول موقت قرارگاه بین‌بخشی سردار حق‌بین و دبیر واحد سیاسی جامعه‌اسلامی دانشجویان دانشگاه گیلان، با اشاره به اینکه جهاد سازندگی واحیای آن برای امروز کشور ضروری است، گفت: «احیای وزارت جهاد سازندگی علی‌الخصوص در شرایط امروز کشور و دنیا، حرکتی مهم و الزامی است که مورد تاکید دولت سیزدهم نیز قرار گرفته است. بعد از ادغام دو وزارتخانه سابق و تشکیل وزارت جهاد کشاورزی روستایان سردرگم و بی‌پناه ماندند و در نهایت محوریت اصلی روستا و عشایر که تولید بود، به فراموشی سپرده شد. توزیع ناعادلانه خدمات و زیرساخت‌ها سبب مهاجرت روستایان به مناطق متمرکز جمعیتی شده و روستاها به عنوان مراکز اصلی تولید و خودکفایی از نیروی انسانی ماهر و توانمند خالی شده است.» وی ادامه داد: «از عمده‌ترین رویکردهای دولت باید تمرکز بر اقتصاد روستایی و کشاورزی باشد و اگر به این مقوله‌ها بی‌توجه بمانیم، شاهد مهاجرت اهالی و خالی ماندن روستاها از سکنه خواهیم بود. جایگاه روستایان و کشاورزان در اقتصاد مقاومتی از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است و در واقع روستا محل تحقق اقتصاد مقاومتی است. در ۴۰ سال گذشته در حوزه راه، آب و جاده‌های روستایی پیشرفت چشمگیری داشته‌ایم، اما میزان رشد جمعیت در روستاها منحنی نزولی را طی کرده و شاهد کاهش جمعیت در روستاها و افزایش شهرنشینی بوده‌ایم. بنابراین از مهم‌ترین اهداف قابل توجه دولت باید مهاجرت معکوس و بازگشت خانوارهای روستایی به زادگاهشان باشد؛ از این رو اگر جهاد سازندگی به‌عنوان نهادی مستقل و متولی امور روستاها دوباره احیا شود، می‌تواند زمینه توسعه پایدار مناطق روستایی را فراهم سازد.» دبیر واحد سیاسی جامعه اسلامی دانشجویان دانشگاه گیلان تصریح کرد: «عمده‌نیاز امروز روستاها تقویت زیرساخت‌های ارتباطی و اقتصاد روستا است، عدم‌وجود بازار مناسب برای تولیدکنندگان روستایی و غلبه شبکه‌های دلالی و واسطه‌گری موجب‌شده که کمترین نفع به کشاورزان برسد، بنابراین اگر نظام توزیع اصلاح شود و محصول

کشاورز به قیمت واقعی خریداری شود، آن وقت کشاورز در روستا می‌ماند. دولت باید در احیای جهاد سازندگی به بحث نوع مشکلات جدید و نگاه مردم توجه کرده و نیرو‌هایی را به کار گیرد که مثل نیرو‌هایی که در ابتدای انقلاب در جهاد سازندگی فعالیت می‌کردند، جهادی و مخلص باشند. انگیزه تشکیل این نهاد بهره‌گیری از تمام امکانات و داشته‌ها برای رسیدگی به محرومان بود، زیرا شفاف‌سازی طبقاتی عمیقی که در دوران پهلوی به‌وجود آمد؛ سبب ایجاد محرومیتی غیرقابل باور در بسیاری از مناطق دور از مرکز شده بود.» مسئول موقت قرارگاه بین‌بخشی سردار حق‌بین گیلان ادامه داد: «گرچه شرایط کنونی کشور با آنچه در زمان تشکیل این نهاد وجود داشت، متفاوت است اما تنها نقطه مشترک را می‌توان نیاز به اقدامات جهادی برای کاستن از محرومیت‌های کشور دانست.» دولت‌ها می‌توانند با کمک جهاد سازندگی در حوزه‌های مختلف موفقیت‌های چشمگیری کسب کنند، ازجمله جلوگیری از مهاجرت روستایان و کاهش رشد حاشیه‌نشینی، کاستن از بیکاری، عمران، رشد تولید و... اما اولویت این نهاد در دوران جدید می‌تواند آموزش و افزایش مهارت‌های فردی و جمعی افراد باشد. شکل‌گیری جهاد سازندگی درواقع موجب ساماندهی خدمات گروه‌های جهادی و بسیجی در روستاها می‌شود و رسالت خدمت‌رسانی وارد مسیر جدید و ثمربخشی خواهد شد.» وی در ادامه با اشاره به الزامات احیای جهاد سازندگی گفت: «از جمله مهم‌ترین الزامات در راستای احیای جهاد سازندگی می‌توان به چند مورد اشاره کرد که مولفه این است که باید این کار را از روستا شروع کنیم و سازماندهی از پایین به بالا داشته باشیم، مادامی که این تشکیلات از مردم نباشد، به کیفیت کار جهادی نمی‌رسیم. دوم اینکه ماموریت‌های جهاد سازندگی باید برخاسته از نیازهای هر منطقه و مساله‌محور باشد. مساله دیگر این است که برای رهبران جهادی، نباید پست و عنوان مهم باشد و با وجود تشکیلات منظم و سلسله‌مراتب، اخلاص در رفتار و اعمال جهادگران نهاده‌نباشد. از مهم‌ترین ماموریت‌ها و وظایف جهاد سازندگی مواردی ازجمله رفع محرومیت از روستاها، حرکت به‌سوی استقلال و خودکفایی، ایجاد زمینه لازم جهت رشد شخصیت والای انسانی و بسیج قشرهای مختلف مردم است.»

مسئول جهاد سازندگی بسیج دانشجویی کشور:

ظرفیت‌های مردمی برای جهاد سازندگی باید پای کار آورده شود

می‌گفتند که به‌تنها چیزی که فکر می‌کنیم این است که پایه‌های اسلام ناب‌محمدی (ص) پایدار باشد.» مسئول بسیج دانشگاه‌های تهران بزرگ، در ادامه با اشاره به رویکرد امام خمینی (ره) به جهاد سازندگی گفت: «در واقع صحبت‌های امام از این جنس مفاهیم بوده است و اشاره چندانی به مباحث روستایی نداشتند. بعد از آنکه جهاد شکل دولتی به خود گرفت و سپس به وزارتخانه تبدیل شد و بعد هم ادغام شد و به دستور مقام‌معلم‌رهبری در سال ۷۹ باوجود توصیه‌ای که کرده بودند و با وجود همه مباحثی که متأسفانه در دولت اصلاحات به بهانه کوچک‌سازی دولت انجام شد، رهبری دستور دادند تا بسیج مسئولیت این کار را برعهده بگیرد و ظرفیت‌های مردمی و جوانان را به کار گیرد و پای کار بیاورد. در همان ایام بسیج سازندگی شکل گرفت. رهبری هم در همان دوران دیداری که در سال ۹۸، با ۴۰ نفر از اعضای بسیج سازندگی داشتند، هیچ نکته‌ای مبنی بر محرومیت‌زدایی از روستاها در بیانات ایشان دیده نشد. این نشان می‌دهد که آنچه در گروه‌های جهادی در سراسر کشور نیاز داریم مساله انسان‌سازی و تربیت نیرو و پای کارآمدن مردم است تا اینکه مستقیما ماموریت محرومیت‌زدایی را برعهده داشته باشند.» مسئول جهاد سازندگی بسیج دانشجویی کشور افزود: «آنچه باید در دولت شکل بگیرد با وظیفه ساماندهی و سازماندهی گروه‌های جهادی به‌طور مستقیم ارتباط ندارد، در اصل باید این رویکرد تشکیل شود که بتوان ظرفیت‌های دستگاه‌های مردمی و نهادها را به خط کرد. با رویکرد و کارکرد مسائل و مشکلاتی که چه در روستاهایی که در حاشیه شهرها و چه در محیط‌های شهری هستند؛ باید جهاد سازندگی جدید شکل بگیرد که دستگاه‌های دولتی و نهادها را برای رفع نواقص و مشکلاتی که چه در روستاها، چه در حاشیه شهرها و چه در محیط‌های شهری وجود دارد، یاری کند.» مفرد خاطرنشان کرد: «در واقع جهاد سازندگی ذیل هیچ وزارتخانه‌ای تعریف نشده و حتی صرفا ذیل دولت هم تعریف نمی‌شود؛ چراکه نمی‌توان در سال ۱۴۰۰ از مقوله پیشرفت در روستا صحبت کرد و مباحثی مثل رسانه، فرهنگ و امثال آن را نادیده گرفت. اگر دولتی نگاه کنیم باید این مساله را مدنظر قرار دارد که برای مثال صداوسیما و سازمان تبلیغات و... زیرمجموعه

صادق مفرد، مسئول بسیج دانشجویی دانشگاه تهران و مسئول جهاد سازندگی بسیج دانشجویی کشور، با اشاره به احیای جهاد سازندگی و باید‌ها و نیاید‌های آن گفت: «چندسال است که مساله جهاد سازندگی به طرق مختلف مطرح می‌شود. خصوصا در این سه چهار سال گذشته مجموعه‌های مختلفی این موضوع را به رهبری با نام‌ها یا گفتار مطرح کرده‌اند. مطرح شدن آن هم برمی‌گردد به اینکه همچنان خاطرات دوران خوش اوایل انقلاب که جهاد سازندگی به‌نوعی برخاسته از متن مردم بود و فعالیت‌های ویژه‌ای برای پیشرفت مناطق روستایی به‌طور خاص در آن انجام می‌شد، که امروز هم همچنان نزدیک به ۵۰ دستگاه در روستاها فعال هستند، ولی متأسفانه هنوز احساس می‌شود که روستاها می‌تواندند و این موضوع بارها مطرح شده است.» وی افزود: «آن چیزی که باید درنظر بگیریم این است که متوقف کردن و منحصرد کردن مقوله جهاد در سال ۱۴۰۰ به روستاها و مباحث کشاورزی که اولین بار توسط صادقی‌نژاد در ذیل وزارت کشاورزی مطرح شد، درواقع نوعی ظلم به مفهوم جهاد است. در ابتدای انقلاب قریب به ۷۰ درصد از جمعیت کشور در روستاها زندگی می‌کردند و الان این آمار تقریبا بالعکس شده است. در آن زمان روستاهای کشور نیازمند امکانات زیرساختی مثل آب، برق و امثالهم بودند و در کنار اینها دستگاه‌های دولتی هنوز آنطور که باید و شاید مستقر نشده بودند و یا اگر مستقر شده بودند هم درگیر بروکراسی اداری بودند. از این رو در آن زمان با شرایطی که وجود داشت، مجموعه‌ای مثل جهاد با ظرفیت مردمی ورود پیدا کرد و آن امکانات را به خط کرد تا توانستند اقدامات بزرگ و اساسی را در روستاهای کشور انجام دهند. ولی امروز که به‌نوعی وزارتخانه‌ها و نهادها هرکدام تکالیف‌شان مشخص است مقداری احیای جهاد سازندگی را رویکرد سال‌های گذشته، منطقی به‌نظر نمی‌رسد و جالب است که بدانید در دیدارهایی که امام (ره) با اعضای جهاد سازندگی داشتند، موضوعات اختصاصی به روستاها چندان گفته نشده است. برای مثال امام در این جمع‌ها

دولت نیستند. پس قاعدتا این مجموعه باید به‌گونه‌ای طراحی شود که بخش‌هایی از دولت را به‌صورت مستقیم و بخش‌هایی غیر از دولت را به‌طور غیرمستقیم درگیر کند. از این طرف ظرفیت‌ها و توان نهاد‌های حاکمیتی و از طرف دیگر ظرفیت‌ها و نهاد‌های مردمی‌ای که وجود دارند بتوانند به اینها متصل شده و فعالیت‌هایشان را انجام دهند.» وی افزود: «پیشنهاد ما برای قالب مناسب این کار آن است که بخشی که مردمی است و می‌خواهد به‌نوعی حرکت مردمی را رقم بزند به همان سبکی که رهبری در دیدار سال ۹۸ به آن اشاره کردند، اداره شود و باید این حرکت عمومی توسط مجموعه‌هایی منسجم، منظم، و همدفدار شده و آن را حلقه‌های میانی تعریف کنند. حلقه‌های میانی اینجا باید بیایند و ظرفیت‌های مردمی را به کار گیرند که شاید بزرگ‌ترین حلقه میانی مجموعه بسیج باشد، سایر مجموعه‌ها هم مثل سازمان تبلیغات قرارگاه‌ها و مجموعه‌های مردمی دیگری هم وجود دارند که باید بیایند و ظرفیت‌های مردمی را پای کار بیاورند و آموزش دهند و توان خود را درگیر کنند. از طرف دیگر هم دولت ظرفیت‌های خود را پای کار بیاورد.» مفرد تصریح کرد: «مشکل حرکت‌های جهادی این است که این اتصال وجود ندارد، یعنی اینها به کارگیری می‌شوند پای کار می‌آیند ولی از آن طرف هم به مسائل کشور وصل نمی‌شوند. از نظر ما واژه جهاد در بحث احیای جهاد سازندگی می‌تواند همچنان وجود داشته باشد، اما واژه جهاد سازندگی الان بعد از گذشت چهل‌واندی سال مناسب نیست، بلکه بهتر است واژه‌هایی مثل جهاد پیشرفت و... و مفاهیمی رو به جلودارند، به کارگرفته شود. وقتی که این مجموعه توسط دولت تشکیل می‌شود می‌تواند روی چندین ایرمساله مثل بحران آب تمرکز کند و روی آن کار پژوهشی انجام دهد، راهکارهای مردمی آن را احصا کند، اینکه مردم چه تأثیری در حل آن می‌توانند داشته باشند و همچنین در کنار اینها گروه‌های مردمی و جهادی و مجموعه‌ها از اینها پشتیبانی کنند تا این مساله حل شود. این پیشنهاد کلی است که می‌تواند به شکل‌گیری جهاد در سال ۱۴۰۰ کمک کند. الحمدلله رئیس‌جمهور به این موضوع اهتمام دارد و همین هم کار را راحت‌تر می‌کند.»

صیانت از نخبگان به‌عنوان پروژه ملی تعریف شود

محمدعلی زلفی‌گل، وزیر علوم با بیان اینکه مهاجرت ژن‌های هوشمند به‌عنوان یک نظریه مطرح است، گفت: «صیانت از نخبگان باید به‌عنوان یک پروژه ملی تعریف شود. با مهاجرت آنان، نه‌تنها نخبگان کشور که ثروت ملی هستند از دست می‌رود بلکه پس از گذشت قرن‌ها از نظر ژنتیکی کشورهای نخبه‌پرور به جوامع نخبه تبدیل خواهند شد و درصد ژن‌های هوشمند آنها به شکل گسترده‌ای افزایش می‌یابد؛ لذا در زمینه تولید علم و فناوری پیشتاز خواهند بود.» وزیر علوم افزود: «در نتیجه فراهم نبودن شرایط برای حفظ نخبگان، کشورهای نخبه‌گریز روزبه‌روز قویتر شده و به دلیل همین فقر، وابسته‌تر می‌شوند و تعادل جهانی با شدت بیشتری به‌هم می‌خورد؛ بنابراین ضرورت دارد، موضوع حفظ، صیانت و کرامت نخبگان به‌عنوان یک پروژه ملی تعریف و عوامل دافعه رفع شود.» وی یکی از راهکارهای عملی برای جلوگیری از مهاجرت طیف وسیعی از ژن‌های هوشمند را حمایت مادی و معنوی از انجام پژوهش‌های فناورانه دانست که منجر به تولید ثروت از دانش شود.

تجاری‌سازی علوم انسانی در قالب توسعه صنایع خلاق و فرهنگی

سورنا ستاری، معاون علمی‌وفناوری رئیس‌جمهوری در بازدید از نمایشگاه فناوری‌های نرم، صنایع فرهنگی و خلاق گفت: «حدود ۱۴۰۰ شرکت خلاق در خانه‌های خلاق و نوآوری در کشور فعال هستند که برخی عنوان دانش‌بنیانی را نیز دارند. حوزه فناوری‌های نرم و صنایع خلاق درواقع تجاری‌سازی حوزه علوم انسانی است. در این حوزه ایران یک قدرت در دنیا است؛ چراکه ما تمدنی بیش از ۵ هزار ساله و سابقه قدیمی در جهان اسلام داریم.» معاون علمی‌وفناوری رئیس‌جمهوری ادامه داد: «بحث علوم انسانی یکی از موضوعات جدی در توسعه صنایع خلاق در تمام بخش‌های آن همچون طراحی لباس، صنایع‌دستی و انیمیشن، ورزش و تندرستی رسانه‌های شنیداری و دیداری طراحی است. پس بازارسازی برای این شرکت‌ها بحثی مهم است.» به گفته او تجاری‌سازی علوم انسانی از مباحث جدی و نوین علمی است که در قالب صنایع خلاق درحال رخ دادن است و وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع‌دستی نیز برای توسعه این موضوع کمک بزرگی کرد و امیدواریم توسعه زیست‌بوم خلاق را نیز با همکاری این وزارتخانه بیشتر شاهد باشیم.»

جزئیات خدمات رفاهی دانشجویان دوره‌های دستیاری اعلام شد

بهروز رحیمی، رئیس صندوق رفاه دانشجویان وزارت بهداشت با اشاره به خدمات ارائه‌شده به دانشجویان دستیاری گفت: «خوشبختانه با پیگیری‌ها و مذاکراتی که طی یک سال انجام شد تصمیماتی اتخاذ و تفاهمنامه‌هایی منعقد شد که در نتیجه آن شرایط رفاهی برای این دانشجویان تا حدودی بهبود یافت و یک سبد رفاهی حاوی وام ویژه دستیاری و دکتری تخصصی (Ph. D) بیمه تامین اجتماعی، بیمه سلامت و پایه خدمات درمانی نیز برای آنها در نظر گرفته شد.» رحیمی افزود: «ارائه وام به دانشجویان دستیاری و دکتری تخصصی (Ph. D) از ابتدای سال ۹۹ برای اولین بار در صندوق رفاه عملیاتی شد و در سال گذشته به بیش از ۱۰ هزار دانشجوی متقاضی، تسهیلات اعطا شد.»

وی گفت: «برنامه ما پوشش کامل جمعیت بیش از ۲۰ هزار نفری دانشجویان دستیاری و دکتری تخصصی (Ph. D) تا پایان سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ است تا هر دانشجویی که متقاضی دریافت این وام است بتواند آن را دریافت کند. منابع این وام نیز در قالب همکاری مشارکتی با یکی از بانک‌های کشور تامین می‌شود.»